

Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos

2014 m. rugsėjo 8 d.

Kol kas Lietuvos ūkio raida yra stabili. Skatinama atsigaujančios darbo rinkos, didėjančių pajamų, kurios auga daug sparčiau, nei kyla kainos, gana daug didėja vidaus paklausa. Šios paklausos palankų poveikį patiria beveik visos ekonominės veiklos: ypač aktyvėja statyba, plečiasi nekilnojamojo turto veikla, auga apdirbamoji gamyba, prekyba. Statybos augimas labai susijęs su toliau kylančiomis investicijomis – nemenkai didėja investicijos į gyvenamuosius pastatus, infrastruktūros objektus ir kitus pastatus bei statinius. Toks investicijų kilimas didesnis, nei tikėtasi. Daugiau, nei laukta, auga ir privačiojo sektoriaus vartojimas: didėja daugelio kategorijų produktų – trumpalaikio vartojimo prekių, įvairių paslaugų – paklausa.

Rizika dėl tvarios ūkio plėtros gerokai padidėjusi. Ūkio dalyvių lūkesčiai labai pablogėjo dar prieš pritaikant prekybos su Rusija apribojimą. Perspektyvas vis blogiau vertina namų ūkiai ir visų sektorių – pramonės, statybos, prekybos ir paslaugų – įmonės. Geopolitinei aplinkai esant įtemptai, lūkesčiai gali dar labiau pablogėti, o tai neigiamai veiktų ūkio plėtrą: skatintų namų ūkius apriboti išlaidas ir daugiau taupyti, o įmonės – atidėti investavimą ir naujų darbuotojų samdą.

Ūkio raidą neigiamai veiks prekybos su Rusija suvaržymas. Šių metų rugpjūčio mėnesį įvestas apribojimas taikomas maždaug penktadaliui Lietuvos eksporto (įskaitant ir reeksportuojamas prekes), iškeliaujančio į Rusiją. Produktų, kuriems dabar taikomas prekybos suvaržymas, metinis eksportas į Rusiją sudaro kiek daugiau nei 3 mlrd. litų, arba beveik 4 proc. viso Lietuvos prekių eksporto. Tai gana reikšminga Lietuvos eksporto dalis, tačiau tik apie ketvirtadalį šio eksporto yra lietuviškos kilmės, o tris ketvirtadalius sudaro reeksportas. Apribojimas taikomas prekybai žemės ūkio ir maisto produktais, todėl neigiamą tiesioginį poveikį pajus žemės ūkis ir maisto pramonė. Didžioji dalis lietuviškos kilmės produktų, kuriems šis apribojimas taikomas, yra pieno ir mėsos produktai. Tiek pieno, tiek mėsos produktų eksportas į Rusiją iki šiol sudarė daugiau nei dešimtadalį visos paminėtų pramonės šakų produkcijos. Be paminėtųjų ekonominių veiklų, nemenką neigiamą poveikį patirs ir transporto veikla, reikšmingą pajamų dalį uždirbanti sandėliuojanti ir vežanti krovinius, skirtus Rusijos rinkai. Vertinama, kad prekybos su Rusija suvaržymas Lietuvos realiojo BVP augimą šiemet sumažins iki 0,4 proc. punkto. Nepalankų poveikį pajus ne tik eksportuojantis ūkio sektorius, bet ir į vidaus rinką orientuotos ekonominės veiklos. Neigiamai bus veikiamas privačiojo sektoriaus vartojimas, investicijos, darbo rinka.

Užsienio prekybos suvaržymas, pablogėję lūkesčiai ir padidėjęs neapibrėžtumas dėl tolesnės tarptautinės aplinkos lemia mažesnę Lietuvos ūkio augimo prognozę. Numatoma, kad realusis BVP šiemet padidės 2,9 proc. (anksčiau prognozuota 3,3 %), o 2015 m. – 3,3 proc. (anksčiau prognozuota 3,6 %). Ūkio augimas prognozuojamas mažesnis, tačiau vis dėlto numatoma, kad ekonominis aktyvumas toliau kils. Didžioji dalis lietuviškos kilmės prekių eksporto keliauja ne į rytines, o į ES šalis. Šiuo metu ūkio plėtra ES šalyse labai menka, tačiau numatoma, kad ji palaipsniui atsigaus ir taip prisidės prie Lietuvos eksportuojančio sektoriaus kilimo. Augant atvirajam sektoriui, nuosekliai didės ir į vidaus paklausą nukreiptų ekonominių veiklų aktyvumas. Numatoma, kad, nors ir mažiau nei šiemet, toliau didės tiek privačiojo sektoriaus vartojimas, tiek investicijos. Grynojo eksporto poveikis realiojo BVP augimui šiemet bus labiau neigiamas, nei prognozuota anksčiau, iš dalies – dėl prekybos apribojimo, tačiau tolesniu laikotarpiu šis poveikis palaipsniui mažės.

Dabar prognozuojama infliacija – mažesnė, nei nurodyta ankstesnėse prognozėse. Numatoma, kad šiemet infliacija sudarys 0,4, o kitąmet – 1,2 proc. Prognozių peržiūrą labiausiai lemia tai, kad paskutiniu metu infliacija buvo mažesnė, nei tikėtasi: labiausiai nuo prognozės nukrypo administruojamųjų kainų kaita, nes netikėtai krito šilumos kainos keliuose didžiuosiuose miestuose. Metų viduryje penktadaliu nukritusios gamtinių dujų kainos buitiniams vartotojams taip pat turi tam tikros įtakos prognozių peržiūrai (tiesa, nedidelės, nes dujų svoris vartotojų krepšelyje – mažas), nes rengiant ankstesnes prognozes mažesnės kainos dar nebuvo patvirtintos. Administruojamosios kainos nukritusios, pinga ir degalai, todėl teigiama metinę infliaciją jau ilgokai palaiko tik didesnės nei prieš metus maisto kainos ir teigiama grynoji infliacija – infliacijos dalis, labiau susijusi su vidaus paklausa. Grynoji infliacija artimiausiu metu neturėtų daug didėti, nes numatomas tik ribotas vienetinių darbo sąnaudų augimas. Išorės veiksnių, tokių kaip pasaulinės žaliavų kainos ir infliacija euro zonoje, prognozės taip pat leidžia tikėtis, kad infliacija Lietuvoje ir toliau bus nedidelė.

Numatoma Lietuvos ekonomikos raida 2014–2015 m.

	2014 m. rugsėjo mėn. prognozė			2014 m. gegužės mėn. prognozė		
	2013	2014*	2015*	2013	2014*	2015*
Kainų ir sąnaudų kaita (% , pokytis per metus)						
Vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal SVKI	1,2	0,4	1,2	1,2	0,9	1,5
BVP defliatorius	1,7	0,6	1,3	1,7	1,1	1,3
Darbo užmokestis (kompensacija vienam dirbančiajam)	5,0	4,2	4,3	5,0	3,6	4,3
Importo defliatorius	-1,5	-2,2	0,5	-1,5	0,3	0,8
Eksporto defliatorius	-1,4	-2,0	0,5	-1,4	0,6	0,9
Ekonominis aktyvumas (palyginamosiomis kainomis; %, pokytis per metus)						
Bendrasis vidaus produktas	3,3	2,9	3,3	3,3	3,3	3,6
Privataus vartojimo išlaidos	4,7	4,7	3,6	4,7	3,5	3,6
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos	1,9	1,9	1,7	1,9	1,7	1,7
Bendrojo pagrindinio kapitalo sudarymas	12,8	8,4	4,9	12,8	6,6	7,6
Prekių ir paslaugų eksportas	10,3	0,2	5,3	10,3	3,9	6,1
Prekių ir paslaugų importas	10,3	2,1	6,4	10,3	5,2	7,0
Darbo rinka						
Nedarbo lygis (vidutinis metinis; %, palyginti su darbo jėga)	11,8	11,2	9,9	11,8	10,4	9,2
Užimtųjų skaičius (% , pokytis per metus)	1,3	1,2	1,0	1,3	1,1	1,0
Išorės sektorius (% , palyginti su BVP)						
Prekių ir paslaugų balansas	1,0	-0,4	-1,3	1,1	0,2	-0,4
Einamosios sąskaitos balansas	1,5	1,2	-0,3	1,5	0,0	-1,0
Einamosios ir kapitalo sąskaitų balansas	3,7	3,4	1,9	3,7	2,2	1,1

* Prognozė